

KLAUS TEUBER

CATAN

Drie verbannen broers beginnen een
nieuw leven op een mysterieus eiland

AVONTUUR

PROLOOG

Mijn naam is Björn Einarson. Ik woon op Catan, een door God met vruchtbare grond gezegend eiland. Het weer langs onze kusten wordt bepaald door de uitgestrekte oceaan die ons eiland omringd. Die brengt ons meestal gunstige wind, waardoor mooie dagen die het rijpende graan op onze velden goud kleuren harmonieus in evenwicht zijn met grijze regendagen waarop de grond rijkelijk met vocht verzadigd wordt om het groen welig te doen tieren.

Maar soms ontsteekt de zee in razernij en stuurt hij ons woeste stormen. Dan beuken machtige golven op de kust en boezemen oogverblindende bliksemschichten en zware donderslagen angst in, en niet alleen bij de kinderen en honden.

Als kind was ik ook bang voor onweer. Dan verstopte ik me onder een bank en dacht ik aan een eng verhaal dat oude mensen soms vertelden. Een verhaal over een enorme slang die het einde van de wereld aankondigde. In mijn kinderlijke verbeelding vreesde ik deze onweersbuien als de voorbodes van dat machtige monster dat niet alleen onze hoeve, maar het hele eiland met zijn opengesperde kaken zou verslinden.

Op een dag wees mijn moeder, die wist dat ik bang was, mij op een bolletje vet dat in mijn soep dreef. Ze zei dat het een eiland was in mijn soepzee. Net als vet kan een eiland nooit in zee zinken, en zeker Catan niet, zo benadrukte ze glimlachend. Daar was het eiland veel te groot voor.

Vanaf die dag was ik veel minder bang voor storm en onweer.

Op de dag dat ik dertien werd, vertelde mijn vader dat het ei-

land niet altijd bewoond was geweest. Vele winters geleden was de generatie van mijn grootouders in sterk gebouwde schepen de oceaan overgestoken om het eiland in bezit te nemen.

Ik kan me een dergelijke reis nauwelijks voorstellen en aangezien ik het zo'n ongelooflijk verhaal vond, vroeg ik hem mij meer over onze voorvaderen te vertellen. Wie waren zij, waar kwamen ze vandaan? Mijn vader lachte en legde zijn eeltige hand op mijn schouder. Hij zei dat er nog een oude man leefde die met de eerste landverhuizers was aangekomen en dus veel beter dan hij in staat was mijn nieuwsgierigheid te bevredigen. De tijd was rijp om kennis met hem te maken.

Een week later bracht mijn vader mij aan boord van een schip voor een reis naar een dorp dat vier dagen zeilen verder langs de kust lag. Daar woonde mijn oudoom. Met zijn bijna zeventig winters was hij waarschijnlijk de oudste inwoner van Catan. Zo kwam hij in elk geval wel op mij over toen ik hem voor het eerst ontmoette.

Ik zie hem nog zo voor zijn huis staan. Hij steunde zwaar op een grillig gevormde stok. Ik begroette hem, legde uit wie ik was en waarvoor ik kwam. Mijn oudoom had al vele jaren voorbij zien gaan, jaren die zijn botten hadden doen krimpen, hem van bijna al zijn haar hadden beroofd en diepe rimpels in zijn huid hadden getrokken, maar zijn ogen hadden de tand des tijds doorstaan. Die waren zo helder als die van jonge mensen. Het waren intelligente ogen, de fonkelende ogen van een vrolijk kereltje dat ondeugd heette en dat mij voor hij me mee naar binnen nam met een grapje van mijn verlegenheid verlostte.

Vanaf die dag begon een diepe vriendschap tussen ons, een vriendschap die bijna drie jaar zou duren, tot de dag waarop hij stierf. In die tijd bezocht ik hem regelmatig en hij gaf antwoord op al mijn vragen. Hij stilde mijn honger naar kennis ging zelfs nog verder: hij verdiepte mijn vaardigheden in het lezen en schrijven. Dat leek hem nog de meeste vreugde te schenken.

Op de dag waarop we kennismaakten, beantwoordde hij meteen mijn dringendste vraag: de vraag waar mijn voorouders vandaan kwamen. Hij opende een oude, versleten kist met naargeestig pie-

pende scharnieren en haalde er een gerafeld stuk perkament uit. Toen hij nog jong was, zo legde hij uit, had hij daarop een kaart getekend van alle landen van de oude wereld die hij kende. Met een jichtige vinger duidde hij een grillige kustlijn aan. Dat was het Noordland, waar hij gewoond had. Hiervandaan waren hij, zijn broers en een groot aantal landverhuizers begonnen aan hun lange reis. Het Noordland, zo vertelde hij, was een onherbergzaam oord met ijskoude winters. Het werd bewoond door boeren, herders, vissers en stamhoofden die met hun langschepen vol op buit beluste krijgers op Vikingtocht gingen. Hij zag mijn verbaasde blik en zei dat 'Viking' niets anders betekende dan 'piraat' of 'zeerover'.

Hij keek met samengeknepen ogen naar de kaart en liet zijn vinger verder naar het westen glijden, naar een groter en een kleiner eiland, tot zijn vinger bij een landmassa in het zuiden bleef hangen. De Vikingen hadden al die landen met hun schepen bezocht. Ze waren langs de Ierse, Angelsaksische en Frankische kusten gezeild, hadden kloosters en dorpen overvallen, de bewoners afgevoerd in slavernij en hun kisten gevuld met goud en zilver. Ik vroeg hem of hij ook op Vikingtocht was geweest, maar hij schudde zijn hoofd en zei met een glimlachje dat hij liever handel dreef dan roofde. Zijn vader was echter een beroemde Vikinghoofdman geweest.

Onder mijn voorouders, zo zei hij, waren zowel Ieren als Noormannen geweest. Zelfs het bloed van een vrouw uit het Hete Land stroomde door mijn aderen. Aan haar had ik mijn bronskleurige huid en zwarte lokken te danken. Hij haalde zijn kromme vingers door mijn haar, alsof hij wilde voelen of die lokken wel echt waren.

De levendige vertellingen van mijn oudoom riepen allerlei beelden bij mij op die in de loop der jaren een compleet verhaal vormden.

Op de dag dat hij stierf, stuurde hij alle bezoekers die hem de laatste eer waren komen bewijzen weg. Alleen zijn dochter en ik mochten blijven.

Voor hij zijn laatste adem uitblies fluisterde hij, nauwelijks hoorbaar, nog één keer 'Carla', de naam van zijn vrouw, die al enkele jaren eerder overleden was. Het licht in zijn ogen doofde, maar

er lag een glimlach op zijn lippen, net zoals zo vaak toen hij nog leefde. Huilend sloot zijn dochter zijn oogleden.

Op dat moment besloot ik dat ik zijn verhaal, dat ook het verhaal was van zijn twee broers en een groot aantal dappere mannen en vrouwen, op een dag op schrift zou stellen, zodat het niet vergeten zou worden. Ik zou daar graag meteen aan begonnen zijn, maar mijn verplichtingen – eerst op de boerderij van mijn vader en later op die van mijzelf – legden gretig beslag op alle vrije uurtjes die ik voor die taak nodig zou hebben.

Pas nu, vijftientig winters later, nu de kinderen die mijn vrouw mij geschonken heeft bijna volwassen zijn en mij kunnen helpen op de akkers, heb ik eindelijk genoeg tijd om de pen ter hand te nemen. Sommige details uit het verhaal van mijn oudoom herinner ik me nog heel levendig, maar sommige dingen heb ik er in mijn jeugd zelf bij verzonnen. Voor weer andere moet ik een beroep doen op mijn volwassen vermogen tot verbeelding.

Het verhaal van mijn oudoom begint met een dramatische ontsnapping in het winterse Noordland.

DEEL I

DE ONTSNAPPING
(WINTER, 860 N.CHR.)

1

Over de bergen

Asla lag met wijd open ogen in bed. Ze staaarde naar het nog gloeiende haardvuur, dat een zacht rode gloed uitstraalde. Af en toe sprong er nog een geel vlammetje op en werd de kamer eventjes in een zwak schijnsel gehuld. Dan wierpen de houten zuilen die het dak van het grote, drieschepige langhuis ondersteunden lange en vaag omgrensde schaduwen op de muren.

Niet in slaap vallen, zo sprak Asla zichzelf in stilte toe.

Haar ouders waren nog wakker. Ze hoorde hun zachte gefluister en af en toe het onderdrukte gegiechel van haar moeder achter het gordijn dat het bed van haar ouders tegen nieuwsgierige blikken beschermde. Waarschijnlijk roddelden haar ouders over een of andere gast die zichzelf voor gek had gezet tijdens het joelfeest een paar dagen geleden.

Ze moest geduldig zijn. Pas wanneer haar vader regelmatig lag te snurken en even later haar moeder, alsof ze op het bekende teken had gewacht, begon mee te snurken, kon Asla haar ontsnappingspoging wagen.

Ze kroop dieper onder de pels die haar tot deken diende. Ook al gaf het haardvuur nog warmte af, toch was het al koud in het grote langhuis van Halldor, haar vader, die zichzelf als koning van Noordland beschouwde. Hij maakte aanspraak op die titel, ook al hadden tot nu toe slechts enkele hoofdmannen en jarls hem trouw gezworen. Een groot aantal machtige Noordse leiders weigerde hem te erkennen.

Halldor was een indrukwekkende man en een gevreesde, op het

slagveld geharde krijger. Haar moeder hield van hem. Zijn volgelingen vereerden hem. Een groot deel van zijn eigen vrije boeren, maar ook die zijn bondgenoten, namen wanneer hij daartoe opriep zonder aarzelen de wapens op. Maar ook al kon Halldor een indrukwekkend leger op de been brengen, toch was hij er ondanks vele energieverblindende campagnes nog niet in geslaagd zijn grootste vijanden te onderwerpen.

Nu zijn krijgers het vechten moe waren en steeds minder bereid bleken hun boerderijen achter te laten om hem in de strijd te volgen, had Halldor een nieuwe strategie gekozen. In plaats van zwaarden wilde hij nu zijn vier dochters, die al net zo mooi werden als hun moeder, gebruiken om koning van heel Noordland te worden.

Met haar zeventien winters was Asla de oudste van de vier. Zij was het eerste verleidelijke schaakstuk dat Halldor in dit spel om macht en roem wilde opofferen. Hij was bereid haar over te laten aan een onzeker lot. De man die hij voor haar gekozen had, heette Hafur. Tot voor kort was hij een van de machtigste jarls geweest die weigerden om Halldor trouw te zweren.

Een paar weken voor het joelfeest, toen Halldor met zijn rivaal in onderhandeling was over een bondgenootschap, stelde hij Hafur voor aan Asla en Stina, zijn twee oudste dochters. Hafur had zijn ogen met zo'n hongerige, roofdierachtige blik over hun lichamen laten glijden dat de twee zusjes zich twee met mals vlees gevulde zakken hadden gevoeld. Voor hun gezichten had hij weinig belangstelling gehad.

Hafurs bedienden hadden Asla verteld dat zijn eerste twee echtgenotes dood waren en dat hij zelf inmiddels al bijna vijftig winters oud was. Ze zeiden dat Hafur zijn vrouwen wreed had behandeld en ze vaak geslagen had. Er ging zelfs een gerucht dat hij een van hen in een dronken bui had doodgeslagen.

Huiverend trok Asla haar deken dichter om zich heen. Als ze aan die zwaargebouwde, kale hoofdman met zijn rotte tanden en stinkende adem dacht met wie ze binnenkort zou moeten trouwen, liepen de koude rillingen over haar rug. Halldor en Hafur hadden afgesproken dat de bruiloft zou worden gehouden in de

lente, wanneer de dag net zo lang duurde als de nacht. Ze hadden hun bondgenootschap bezegeld met een handdruk.

Ze slaakte een zwakke zucht en liet haar gedachten afdwalen naar Thorolf, die buiten in het donker op haar wachtte. In haar verbeelding zag ze zijn gezicht duidelijk voor zich, alsof hij pal voor haar stond. Zijn zwarte haar stak scherp af tegen de verleidelijke blauwe ogen waarin ze zo graag wegzonk. Zijn krachtige kin, die hij naar voren stak als hij gespannen was of een twistgesprek probeerde te winnen, wees op innerlijke, pure kracht. Ze was vooral dol op het kuiltje in het midden.

Asla kende de zoon van jarl Ulrik al van kinds af aan. Hun families zagen elkaar bij grote feesten en al zolang als ze zich kon herinneren had ze op zulke zorgeloze feestdagen het gezelschap gezocht van haar broer Hilmar en zijn onafscheidelijke vriend Thorolf.

Toen ze nog klein was, slaagden de twee oudere jongens er vaak in om dat lastige kleine zusje af te schudden. Dat was niet moeilijk, want Hilmar en Thorolf hadden langere benen. Maar toen Asla ouder werd, accepteerden de jongens haar aanwezigheid terwijl zij elkaar te lijf gingen met houten zwaarden, grapjes uithaalden met de onderhorigen of met pijl en boog hazen en eenden probeerden te verschalken. Toen ze veertien jaar werd, had Hilmar haar haar eerste eigen boog gegeven. Diezelfde zomer had ze zich geamuseerd met de manier waarop Thorolf naar haar keek. Hij zag haar niet langer als een meisje, maar als een ontluikende jonge vrouw.

Eindelijk. Ze hoorde haar ouders snurken.

Langzaam kwam ze overeind. Ze probeerde muisstil te zijn, want ze wilde Stina, met wie ze een matras deelde, en Hoffa en Njala, haar twee jongere zusjes op het bed naast haar, niet wakker maken. Ze sloeg haar pels om haar schouders en pakte haar leren schoenen. Heel voorzichtig zette ze de ene voet voor de andere op de koele vloer van aangestampte aarde en bereikte ze, sluipend op haar wollen sokken, bijna volkomen onhoorbaar de deur van het langhuis.

Naast de deur zag ze het silhouet van Loki, de twee jaar oude middelgrote jachthond van haar vader, de enige hond die het privilege genoot om binnen te mogen slapen. Asla gaf hem een aai

over zijn kop en Loki likte vol genegenheid haar hand. Ze zou die trouwe hond waarmee ze zo vaak door de velden en bossen had gezworven missen.

Dat gold des te meer voor haar moeder en zusjes, maar niet voor haar machtige vader, ook al had ze hem toen ze nog kind was als een god vereerd. Ze kon hem niet vergeven wat hij had gedaan. Hij had al haar smeekbeden genegeerd, had niet geluisterd toen ze hem smeekte haar aan wie dan ook te schenken, zolang het maar niet Hafur was. Uiteindelijk was het haar duidelijk geworden dat zij voor haar vader slechts een waardevol ruilobject was dat hij kon gebruiken om zijn machtshonger te bevredigen. Toen ook haar laatste smeekbeden geen effect hadden, voelde ze haat voor hem opkomen. Ze besloot te vluchten om met Thorolf te trouwen, die haar drie manen eerder de liefde had verklaard. Dat ze daarmee de zelfzuchtige, harteloze plannen van haar vader dwarsboomde, gaf haar geen schuldgevoel.

Ze wierp nog een laatste blik op de slapende Stina, de zus met wie ze de sterkste band had. Ze zouden elkaar waarschijnlijk nooit meer zien. Maar aan dat soort melancholische gevoelens had ze nu niets. Het kon niet anders. Haar leven in dit huis waar ze was opgegroeid, was hoe dan ook voorbij. Voorzichtig schoof Asla de grendel los, waarna ze bijna geruisloos de zware deur openduwde. Haar moeder had een vreselijke hekel aan het constante gepiep en gekraak als er mensen in- en uitliepen en in plaats van te klagen, smeerde ze de grendel en de scharnieren wekelijks in met talg.

Asla stapte over de drempel en sloot langzaam de deur achter zich. Met een gevoel van opluchting snoof ze de frisse nachtlucht op. Het was redelijk zacht voor de tijd van het jaar. De eerste fase van haar ontsnapping had ze achter de rug.

In het nachtelijk duister staken de bijgebouwen van haar vaders langhuis scherp af tegen de heldere, met sterren bezaaide hemel en het licht van de maansikkel. Rechts van haar lagen de stallen en links van haar de woningen van de onderhorigen en haar vaders naaste getrouwen. Voor haar lag het langhuis van haar broer Hilmar, die onlangs was getrouwd en zijn eigen huishouden had gesticht.

Afgezien van de roep van een uil was het doodstil. Asla trok haar

schoenen aan en sloop voorovergebogen langs het huis van haar broer. Vanuit haar ooghoek dacht ze een donkere gedaante te zien die in een van de huisjes van de onderhorigen verdween. Ze bleef even stokstijf staan, maar zag verder niets verdachts bewegen.

Al gauw bereikte ze een plek naast de manshoge palissade in de schaduw van een grote eik. De omheining rond het bezit van haar ouders was voornamelijk bedoeld om vee, vooral de kippen, tegen de scherpe tanden van hongerige wolven en vossen te beschermen. Menselijke roofdieren werden op een andere manier op afstand gehouden. Die moesten met hun Vikingschepen naar het einde van de fjord roeien, waar het langhuis van Halldor stond. Langs de oevers van die fjord stonden wachtposten die het dorp met behulp van vuurbakens konden waarschuwen voor een aanval.

Asla haalde haar knapzak tevoorschijn uit de struiken aan de voet van de eik. Die had ze daar de vorige dag verstopt. Er zaten enkele onmisbare benodigdheden in, zoals schoon linnen ondergoed, een lange wollen doek, stokjes om haar tanden te reinigen, zakjes met geneeskrachtige kruiden en een stuk touw. Ze voelde op de tast of de prachtig bewerkte kam van walvisbalein er nog in zat.

Die kam had ze drie manen geleden gekregen toen zij en de rest van het gezin te gast waren in het langhuis van jarl Ulrik, de vader van Thorolf. Terwijl de mannen van beide families een groot drinkgelag hielden ter ere van het oogstfeest, had Thorolf Asla meegenomen naar een stil plekje bij de fjord. Daar had hij haar die prachtig bewerkte en met halfedelstenen ingelegde kam gegeven en haar gevraagd of ze zijn vrouw wilde worden.

Zonder enige aarzeling was ze op haar tenen gaan staan en had ze hem een schalks kusje op het kuiltje in zijn kin gegeven. Hoger kwam ze niet. Daar hadden ze samen om gelachen. Nadat ze hem ervan verzekerd had dat ze al van hem hield zolang als ze zich kon herinneren, nam Thorolf haar in zijn armen en trok hij haar op zijn mantel, die hij in het zachte gras had gelegd...

Asla riep zichzelf tot de orde. Dit was niet het moment om te dagdromen. Ze moest opschieten. Haastig sloeg ze de lange, mouwloze wollen mantel om zich heen die ze eveneens in de stuiken had verborgen en sloeg vervolgens de pels weer om haar

schouders. Met behulp van het touw klom ze de palissade over en een moment later stond ze op de weide aan de andere kant. Met grote passen sloeg ze het pad in dat het bos in liep.

Asla keek om de haverklap achterom, maar er kwam niemand achter haar aan. Slechts één keer dacht ze in het donker iets te zien bewegen, maar dat was slechts een struik die heen en weer waaide op de wind. Haar hart maakte een sprongetje van vreugde bij het idee dat Thorolf op haar wachtte.

Thorolf en zijn broers Yngvi en Digur sloegen hun kamp op op een kleine open plek in het bos waar de vrouwen uit Halldors dorp in de zomer en in de herfst bessen, kruiden en paddenstoelen plukten. Hoewel de kans dat er nu, midden in de winter, iemand naartoe kwam erg klein was, hadden de drie broers die nacht om beurt de wacht gehouden.

Terwijl zijn broers sliepen, had Thorolf de eerste wacht voor zijn rekening genomen. Om de tijd te verdrijven bewerkte hij een groot stuk eikenhout met zijn mes. Ze waren al drie dagen geleden op deze open plek aangekomen en hij was al een heel eind opgeschoten. De vorm van een adelaar met gespreide vleugels was al duidelijk herkenbaar.

Tijdens het houtsnijden dacht Thorolf vaak vol verlangen terug aan hun liefdesnacht, drie manen geleden, waarin Asla en hij in elkaars armen hadden gelegen en samen over hun toekomst hadden gedroomd. De herinnering aan de ochtend daarna was minder aangenaam. Hij was samen met Asla op Halldor afgestapt en had de koning om de hand van zijn dochter gevraagd. Dat was niet zoals het hoorde, want onderhandelingen over een huwelijk behoorden door hun vaders, Halldor en Ulrik, te worden gevoerd. Maar Thorolf was, ondanks zijn jonge leeftijd, al een succesvol koopman. Hij had genoeg gespaard om een aanzienlijke bruidsschat te kunnen betalen. Halldors antwoord had echter niets aan duidelijkheid overgelaten. Eerst had hij het verliefde stelletje vol ongeloof aangekeken, daarna was hij rood aangelopen en ten slot-

te had hij Thorolf met opgeheven vinger toegeroepen uit zijn ogen te verdwijnen. Kort daarna was Halldor eerder dan gepland met zijn gezin en gevolg vertrokken.

Sindsdien had Thorolf zijn geliefde niet meer gezien. Zelfs zeven dagen geleden niet, toen zijn vader en de andere bondgenoten samen met hun gezinnen bij Halldors dorp waren aangekomen om het joelfeest te vieren. De man die zichzelf tot koning van Noordland had uitgeroepen en zijn gezin hadden hun gasten verwelkomd. Halldors vrouw werd vergezeld door hun dochters Stina, Hoffa en Njala, maar van Asla was geen spoor te bekennen geweest.

Die avond vierden de hoofdmannen en hun krijgers feest in Halldors grote langhuis. Halldor was een gulle gastheer: mede, bier en wijn uit het Zuidland vloeiden rijkelijk. De stemming was uitbundig. Skalden zongen liederen over helden en vertelden verhalen over de goden. Krijgers schepten luidkeels op over hun heldendaden en soms liep een verhitte discussie uit op bloedige vechtpartijen die, aangemoedigd door dronken omstanders, buiten werden voortgezet. De volgende dag vierden de mannen – net als in het Walhalla – hun wederopstanding uit de op de dood lijkende slaap, waarna ze vrolijk doorfeesten tot de volgende nacht.

Wanneer Thorolf niet aan de feestelijkheden deelnam, zwierf hij door Halldors dorp in de hoop een glimp van Asla op te vangen of in elk geval te weten te komen waar ze was. Uiteindelijk nam Stina, Asla's op een na oudste zus, hem terzijde. Ze fluisterde hem toe dat Halldor zijn oudste dochter voor de duur van het feest in een hut had opgesloten. Hij had haar streng verboden naar buiten te komen. Bewakers zorgden ervoor dat zijn bevelen werden nageleefd en dat hij, de ongewenste vrijer, niet bij in haar buurt kon komen. Maar Halldor had er geen rekening mee gehouden dat Stina veel van haar zus hield en haar door dik en dun steunde. Tijdens de laatste twee dagen van het feest vervulde Stina de rol van boodschapper tussen Thorolf en Asla. De jongere zus leek het wel spannend te vinden om Asla te kunnen helpen. Zo speelde ze een rol in een avontuur dat ze niet elke dag zou meemaken.

En zo hadden ze hun ontmoeting op de open plek kunnen plannen. Thorolf zou daar op Asla wachten.